

КУЛЬТУРА СЛУХАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Світлана Кость¹, Ольга Гайда²

¹Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, UA-79000
svitlana.kost@lnu.edu.ua;

²Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
вул. Максима Кривоноса, 2, Тернопіль, Україна, UA-46027
olha_haida@ukr.net

Доведено, що культура слухання є основним компонентом професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти (ЗДО). В умовах сучасного інформаційного суспільства, коли якісна комунікація є стратегічним ресурсом, здатність слухати стає важливою навичкою, яка безпосередньо впливає на ефективність освітнього процесу. Розглянуто значення культури слухання у професійній діяльності вихователя ЗДО, особливу увагу приділено різним видам слухання, які є необхідними для взаємодії з дітьми, їхніми батьками та колегами. Критичне слухання допомагає вихователю здійснювати інформаційну гігієну, що є особливо важливим для оцінювання нових методичних матеріалів та освітніх підходів. Емпатійне слухання дає можливість будувати довірливі стосунки з дітьми, розуміти їхні емоційні потреби та забезпечувати комфортне середовище для розвитку. Нерелективне слухання важливе у випадках, коли вихователь стикається зі складними емоційними реакціями дітей чи їхніх батьків, що потребують простору для висловлювання. Активне релективне слухання сприяє кращому розумінню потреб дітей та допомагає більш ефективно організовувати освітню діяльність. Акцентовано увагу на бар'єрах слухання у професійній діяльності вихователя, зокрема на впливі зовнішніх чинників та суб'єктивних особливостей, що можуть перешкоджати процесу ефективної комунікації. Досліджено, що розвиток культури слухання потребує не лише професійних знань, а й практичних навичок саморегуляції, емоційної стабільності та здатності до співпереживання. З'ясовано, що інтеграція різних видів слухання у повсякденну діяльність вихователя ЗДО сприяє підвищенню ефективності комунікації та створенню гармонійного освітнього середовища, що, своєю чергою, покращує якість освіти загалом.

Ключові слова: вихователь, заклад дошкільної освіти, слухання, комунікація, професійна діяльність, освітній процес.

Професія вихователя закладу дошкільної освіти (ЗДО) належить до лінгвоінтенсивних за своїм характером, оскільки велика частина діяльності вихователя пов'язана з постійним використанням мовлення. За спрямуванням ця професія належить до категорії “людина–людина”, оскільки основною діяльністю є взаємодія з дітьми, батьками, колегами та іншими учасниками освітнього процесу. Педагогічна майстерність вихователя ЗДО полягає не лише у вмінні чітко й ефективно передавати свої думки, а й у здатності активно слухати. Це особливо важливо, оскільки вихователю щодня стикається з необхідністю комунікації на різних рівнях – із дітьми, батьками та колегами. Уміння не лише сприймати інформацію, а й розпізнавати тонкі невербальні сигнали, приховані смисли, емоції та наміри співрозмовників є важливим компонентом успішної комунікації, що сприяє гармонійному розвитку дітей та створенню сприятливого освітнього середовища.

Сприйняття інформації під час слухання – це фізичний процес, який визначає вплив звукових хвиль на барабанну перетинку й відбувається без значного напруження розумових зусиль, а відчуття інформації, тобто залучення емоційного інтелекту під час комунікації, – це складний процес, що охоплює осмислення, структурування та запам'ятовування отриманої інформації. Чути – сприймати за допомогою органів слуху які-небудь звуки (ВТСУМ, 1609). Слухати – спрямовувати слух на створювані ким-, чим-небудь звуки; намагатися сприймати що-небудь слухом. // Сприймаючи слухом, чути що-небудь; напружено вслухатися, прислухатися до чого-небудь. // Прислуховуючись, вникати в що-небудь, намагатися зрозуміти що-небудь або дізнатися про щось. // Вислуховувати кого-, що-небудь. // Сприймати органами чуття, відчувати що-небудь (ВТСУМ, 1346). Слухання передбачає також здатність до уважного сприйняття і готовність до розуміння суті повідомлення, що дає змогу глибше занурюватися в комунікацію та ефективно взаємодіяти з іншими людьми.

У контексті педагогічної діяльності розуміння відмінності між “чути” та “слухати” може мати важливий вплив на взаємодію педагога з учасниками освітнього процесу, адже для педагога ЗДО важливо не лише “чути” звуки в навчальному оточенні, а й “слухати” дітей, тобто бути уважними до їхніх потреб, емоцій та індивідуальних особливостей. Активне слухання сприяє створенню ефективної комунікації, розумінню потреб дітей та налагодженню позитивних взаємин у групі. Відчуття та уважне слухання стають головними елементами педагогічного процесу в дошкільній освіті. Також слухання – це основний активний процес в комунікації, рівноцінний говорінню. З великої кількості функцій спілкування значна частина пов'язана з якісним слуханням, сприйняттям та розумінням інформації [2].

Нині суттєво зростає значення комунікації як способу забезпечення якості освіти, оскільки через комунікацію реалізуються основні функції

освіти. Якісна комунікація стає важливим стратегічним ресурсом, наявність якого приводить до значних здобутків та якісних змін у системі освіти [3, с. 207]. Відповідно до Проєкту професійного стандарту вихователя-методиста ЗДО, соціальна компетентність (ЗК 02: здатність до ефективної комунікації та міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня) охоплює такі знання: основи ефективної вербальної та невербальної комунікації, техніки саморегуляції емоційного стану. Серед важливих навичок: застосування технік ефективної комунікації у професійній діяльності, а також здатність комунікувати з колегами та представниками інших професійних груп для забезпечення ефективної співпраці. Щодо відповідальності та автономії, то вихователі повинні брати відповідальність за своєчасність, чіткість та послідовність у професійній комунікації [5].

Актуальність дослідження культури слухання вихователя закладу дошкільної освіти зумовлена сучасними вимогами до професійної компетентності педагогів. У контексті переходу до педагогіки партнерства та інтеграції нових освітніх підходів ефективна комунікація між вихователем і дітьми, а також з колегами та батьками набуває особливої ваги. Уміння вихователя не лише якісно висловлювати свої думки, а й уважно слухати сприяє кращому взаєморозумінню, налагодженню довірливих стосунків і підвищенню ефективності освітнього процесу.

З огляду на те, що слухання є важливим аспектом комунікаційної компетентності, від якого залежить результативність виховної роботи та гармонійний розвиток дитини, вивчення цього питання є вкрай необхідним. Крім того, індивідуальні особливості дітей, їхні потреби та емоційні стани, що потребують високого рівня емпатії та активного слухання від вихователя, є важливим чинником для успішної взаємодії в освітньому середовищі. Тому дослідження культури слухання педагога ЗДО сприяє підвищенню професійної майстерності педагогів, удосконаленню їхньої соціальної та комунікативної компетентності, що відповідає сучасним вимогам до дошкільної освіти. У контексті цих вимог дослідження культури слухання вихователя ЗДО є актуальним та обґрунтованим.

Над вивченням питання професійної педагогічної комунікації загалом і культури слухання як окремого сегменту теми працюють такі дослідники: Пасинок Г., Нестеренко Л., Чуйко Г., Чаплак Я., Комісарик М., Кость С., Фенцик О., Лисевич О., Шевченко О., Розумна Т., Бутенко Н., Сущенко Т., Басюк Н., Ісаєва С., Соловей Н. та інші науковці, напрацювання яких стали важливою основою для нашого дослідження.

Слухання є невід'ємною частиною професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, оскільки саме через нього забезпечується ефективне спілкування та взаємодія з дітьми, колегами та батьками.

Незважаючи на те, що спілкування загалом є важливим аспектом роботи вихователя, процес слухання часто залишається недостатньо дослідженим як окрема складова комунікативної компетентності. У сучасному інформаційному суспільстві, у якому зростає кількість і значення технічних засобів, які можуть негативно впливати на якість живого спілкування, особливо важливо приділяти увагу розвитку навичок активного та уважного слухання.

Чуйко Г., Чаплак Я., Комісарик М. зауважують, що “можливо, певною мірою ситуація пояснюється логікою розвитку інформаційного суспільства та впливом COVID–19, де частково нівелюється значення міжособистісного спілкування (необхідною складовою якого є процес слухання), яке подекуди опосередковується/підміняється (проте не замінюється) різними технічними засобами. Вони, при здатності полегшувати комунікацію, навіть зберігаючи/«консервуючи» її на певний час, насправді погіршують якість не лише міжособистісного, але й ділового спілкування, оскільки позбавляють людину можливості безпосереднього контакту «очі в очі» при здійсненні спілкування і швидкого зворотного зв'язку – реагування на почуте за необхідності, як і формування міжособистісних стосунків” [6, с. 566].

Активізація дослідження культури слухання вихователів ЗДО є важливою для забезпечення ефективного освітнього процесу, оскільки слухання – це основа комунікації, без якої взаємодія стає беззмисловою. У процесі слухання вихователь має здатність розпізнавати вербальні та невербальні сигнали, усвідомлювати й розуміти потреби дітей та їхніх батьків. Правильне слухання дає педагогові змогу забезпечувати взаєморозуміння та емоційний контакт, а це є важливим елементом партнерської педагогіки.

Слухання є складним психічним процесом, оскільки воно охоплює не лише сприйняття, осмислення та розуміння інформації, а й емоційну оцінку, а також ставлення як до того, хто передав цю інформацію, так і до самого повідомлення. Важливо зазначити, що справжнє спілкування – це цілісний процес, де говоріння і слухання тісно пов'язані та взаємодоповнюють одне одного [6, с. 568]. За даними наукових досліджень, під час передання інформації іншим учасникам вербальної комунікації через різні фактори, такі як невдале кодування інформації в повідомленні, недостатньо уважне слухання та неправильне декодування реципієнтами, значна частина інформації втрачається. Отже, після вербального контакту людина засвоює лише близько чверті запланованої для передання інформації, що може суттєво негативно вплинути на якість професійної комунікації педагога ЗДО [4, с. 72]. Щоб покращити ситуацію, рекомендується свідомо концентрувати увагу на словах співрозмовника, бути фізично та психологічно підготовленим до сприйняття інформації та усвідомлено виконувати роль слухача.

Науковці зазначають, що особливо важливим є уміння слухати/вислуховувати співрозмовника, використовуючи різні види слухання, доречність вибору яких визначається конкретною професійною ситуацією [6, с. 568].

Пасинок Г. виокремлює такі види слухання: критичне, емпатійне, нерелективне та активне релективне [4, с. 72–75].

Критичне слухання характеризується здатністю аналізувати отриману інформацію. У цьому процесі людина прагне з'ясувати, наскільки важливими та релевантними є наведені факти, і чи підкріплені вони вагомими аргументами. Вона також оцінює, чи впливають зроблені висновки з наданих переконань, та розглядає, чи існують інші дані, які можуть спростувати отримані висновки. Однак акцент на виявленні недоліків у повідомленні, який характерний для критичного слухання, може призвести до того, що слухач зосереджується на негативних аспектах інформації. Це може бути неефективним для засвоєння нових знань, проте корисним під час обговорення нових проєктів чи обміну професійним досвідом.

У діяльності вихователя критичне слухання може бути особливо корисним під час професійних обговорень з колегами або в процесі розробки нових підходів до освітньої діяльності. Вихователь, який застосовує критичне слухання, здатен оцінити інформацію, виявити її сильні та слабкі сторони і використати це для підвищення якості освітнього процесу. Однак у взаємодії з дітьми та батьками надмірне зосередження на негативних аспектах може перешкоджати розвитку довірливих відносин і гармонійного комунікаційного процесу, тому важливо балансувати між критичним підходом та емпатією.

Емпатійне слухання передбачає, що слухач не лише уважно сприймає почуте, а й намагається емоційно зрозуміти інформацію, виявляючи своє ставлення до неї. Цей тип слухання проявляється через емпатійне реагування, яке полягає у відчутті емоцій, подібних до тих, що висловлює оратор. Прийняття іншого погляду передбачає уявне відчуття перебування на місці співрозмовника, співпереживання його соціальної ролі та моделювання думок стосовно певного питання. Емпатійне реагування виражається через розуміння та схвалення поглядів співбесідника. Емпатійне слухання потребує активних зусиль і спеціальних навичок.

Емпатійне слухання є важливим інструментом у роботі вихователя, оскільки дає змогу глибше зрозуміти емоційний стан та потреби дошкільників. Воно сприяє налагодженню довірливих стосунків, допомагає вихователю бути більш уважним і чутливим до індивідуальних потреб дітей. Застосування емпатійного слухання сприяє формуванню у дітей почуття безпеки та розуміння. Однак у ситуаціях, що потребують швидкої та чіткої реакції, таких як надання домедичної допомоги, емпатія може бути менш важливою, ніж раціональність і оперативність дій.

Нерефлексивне (умовно-пасивне) слухання означає, що співрозмовник уважно слухає комунікаційного партнера, висловлюючи підтримку за допомогою коротких реплік та жестів, однак майже не втручається в бесіду. Такий підхід є корисним, коли людина перебуває у стані сильного емоційного збудження і потребує висловити свої почуття. У такому випадку нерефлексивне слухання може бути найкращим варіантом для полегшення її стану.

Умовно-пасивне слухання за формою частіше є монологічним. Причому ні запам'ятати повністю, ні повністю відтворити цей монолог через деякий час не зможе ніхто зі співрозмовників: ні сам мовець, ні адресат інформації [6, с. 573].

Нерефлексивне слухання є важливою навичкою для вихователя, особливо в ситуаціях, коли дитина відчуває сильні емоції або стрес. Такий підхід дає дитині можливість висловити свої переживання без відчуття тиску, а вихователю – створити простір для спокійної емоційної розрядки. Це допомагає налагодити довірчі стосунки та підтримувати атмосферу безпеки у групі. Однак у деяких ситуаціях, наприклад під час освітнього процесу, коли потрібен активний обмін інформацією та вказівками, нерефлексивне слухання може бути менш ефективним, і варто застосовувати активніші методи комунікації.

Активне рефлексивне слухання характеризується зосередженням уваги на інформаційному змісті повідомлення. Під час цього виду слухання людина активно аналізує та обробляє отриману інформацію, виражаючи своє ставлення через запитання або репліки. Активне рефлексивне слухання передбачає контроль над процесом розуміння, перевірку та уточнення сприйнятої інформації, що сприяє більш свідомому ставленню до кожного висловлювання та покращенню взаєморозуміння між співрозмовниками.

Таке слухання є діалогічним за своєю формою, що передбачає по чергові висловлення думок учасниками комунікації стосовно теми розмови та уважне вислуховування відповіді співбесідника без переривання або спроб спростувати сказане. Такий підхід забезпечує збалансованість у внеску кожного з партнерів у процесі спілкування. Саме в такому випадку комунікатор починає усвідомлювати, наскільки правильно його зрозумів співрозмовник. Цей вид слухання є ефективним лише за умови позитивного ставлення до партнера зі спілкування та зацікавленості в темі обговорення. Активне слухання передбачає розуміння інформації, повідомленої співрозмовником, шляхом зосередження уваги на її змісті та взаємозв'язку її складових, на тому, що мовець хотів сказати своїм повідомленням (що реально мав на увазі), та можливість продуманої відповіді адресата сказаного співрозмовнику [6, с. 571, 573].

Науковці вважають, що “Оскільки в комунікативному процесі взаємодіють три основні об’єкти: мовець (оратор), реципієнт (слухач) та інформація (повідомлення), яка передається між ними, важливо виділити ймовірні наслідки активного слухання для кожного з них. Мовець, завдяки активному слуханню, досягне своєї мети – передати інформацію та бути почутим іншою стороною. Він буде задоволений процесом і результатом спілкування, вважатиме співрозмовника надійним та комунікативно компетентним, і, ймовірно, буде схильним до подальших контактів із ним. Інформація, своєю чергою, буде прийнятою, зрозумілою, осмисленою та застосованою на практиці. Для слухача активне слухання сприяє не лише розширенню знань, які він зможе використовувати у своїй діяльності, але й покращенню стосунків зі співрозмовником, підвищуючи взаємну довіру і можливість бути почутим у майбутньому” [6, с. 573].

Основною ознакою активного рефлексивного слухання є наявність чіткого та своєчасного зворотного зв’язку, що надається за принципом “тут і тепер”. Такий зворотний зв’язок дає можливість уточнити отриману інформацію, правильно її розшифрувати та переконатися у правильності розуміння. Крім того, це допомагає повідомити співрозмовнику, як саме його слова і почуття сприймаються, а також спонукає його до подальшого самовираження та саморозкриття, що робить процес спілкування більш ефективним та глибоким [6, с. 573].

Для вихователя ЗДО активне рефлексивне слухання є незамінною навичкою під час педагогічної взаємодії. Воно допомагає не лише глибоко зрозуміти дітей та їхні потреби, а й перевірити правильність розуміння наданої їм інформації, що є головним у процесі навчання та виховання. Активне слухання також сприяє побудові довірливих та ефективних стосунків із батьками та колегами, оскільки дає педагогу можливість бути уважним і відповідальним комунікатором, що підвищує рівень професійної компетентності та якості освітнього процесу.

Чуйко Г., Чаплук Я., Комісарик М. виокремлюють перешкоди слухання. “До бар’єрів-перешкод, які постають перед можливістю людини почути, зрозуміти й інтерпретувати отриману інформацію навіть за наявності її бажання та готовності це зробити, відносять: перевантаження інформацією (ми спілкуємося майже постійно, проводячи у спілкуванні майже усе життя, причому біля половини часу витрачаючи на слухання; але і поза спілкуванням ми продовжуємо отримувати інформацію (навіть не бажаючи цього), обсяг якої в інформаційному суспільстві щоденно збільшується і з часом наростає відчуття його надмірності, перевантаження інформацією); особисті турботи та проблеми (іноді людина настільки переймається подіями власного життя, що їх суб’єктивна значимість заважає нам почути іншу людину); зовнішні відволікальні фактори (наприклад, сторонні гучні звуки),

що заважають почути оратора; упередження (незгода з отримуваною інформацією чи негативне ставлення до самого мовця); темп мовлення та думки (оратор говорить надто швидко (погана дикція), і важко встигнути за його думками чи словами, як і адекватно їх зрозуміти, або дуже повільно, буквально «цідячи» слова, що сильно втомлює слухача і спонукає відволіктися від процесу слухання, – тоді закономірно виникає очікування: коли ж мовець завершить свою думку)” [6, с. 568].

Перешкоди у слуханні для вихователів закладів дошкільної освіти можуть виникати з різних причин і значно впливати на ефективність комунікації з дітьми, їхніми батьками та колегами. Основні бар'єри можуть бути пов'язані з: 1) емоційним станом вихователя, якщо вихователь перебуває у стані емоційного напруження, стресу чи втоми, це може заважати зосередженості на співрозмовнику та знижувати здатність до активного слухання. У такому стані людина може сприймати інформацію фрагментарно або взагалі не вловлювати основних аспектів повідомлення; 2) попередніми установками та стереотипами, якщо вихователь має певні упередження щодо дітей або батьків, це може негативно впливати на здатність сприймати їхню думку об'єктивно. Наприклад, негативне враження від попередніх ситуацій може перешкоджати повноцінному слуханню й адекватному реагуванню на нові звернення або запити; переважання власної позиції, коли вихователь більше зосереджений на власних думках і бажанні висловитися, ніж на слуханні співрозмовника, виникає бар'єр взаєморозуміння. Це може зменшити увагу до важливої інформації, яку намагається донести дитина чи її батьки; 3) відволікальними чинниками. У ЗДО часто бувають шумні середовища або виникають ситуації, що потребують негайної уваги. Ці зовнішні відволікання можуть заважати вихователю повністю зосередитися на співрозмовнику; фізична або когнітивна втома. Довготривала робота з дітьми може викликати фізичну або розумову втому, що знижує здатність до ефективного слухання. Втомлений вихователь може не сприймати інформацію належно або втрачати увагу під час розмови; 4) мовним бар'єром. Іноколи вихователі можуть стикатися з труднощами у слуханні через мовні бар'єри. Це стосується не лише іншомовних ситуацій, а й неправильного використання мови, складних конструкцій або термінів, які можуть бути незрозумілими для слухача; 5) недостатнім рівнем емоційного інтелекту. Для ефективного слухання важлива здатність виявляти емпатію, тобто розуміти емоційний стан і потреби співрозмовника. Якщо вихователь недостатньо розвиває емпатійне слухання, це може призвести до втрати важливої емоційної інформації, яка є основою для взаємодії з дітьми; 6) багатозадачністю. Вихователі часто виконують кілька завдань одночасно, що може ускладнити здатність сконцентруватися на одному завданні або співрозмовнику. Розсіяна увага негативно впливає на якість слухання.

Для подолання бар'єрів у слуханні вихователю потрібно розвивати свої комунікативні навички, емоційну стійкість, практикувати активне та емпатійне слухання, а також навчитися контролювати вплив зовнішніх факторів і своїх внутрішніх переживань.

Різні види слухання є важливими для професійної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти, оскільки вони забезпечують ефективну комунікацію на різних рівнях взаємодії. Критичне слухання сприяє інформаційній гігієні, даючи вихователю можливість оцінювати якість та достовірність отриманої інформації, що особливо важливо в процесі обговорення педагогічних підходів, нових методик та загальних рекомендацій. Це допомагає запобігти поширенню неперевіреної чи хибної інформації та забезпечує більш обґрунтовані освітні рішення. Емпатійне слухання дає вихователю змогу проявляти чутливість до емоційного стану дітей, їхніх батьків та колег, сприяючи створенню теплого і довірливого середовища у групі. Цей вид слухання допомагає краще розуміти емоційні потреби вихованців, що є основою для підтримки позитивного психологічного клімату та розвитку здорових стосунків між дітьми та дорослими. Активне рефлексивне слухання допомагає вихователю глибше розуміти потреби, інтереси та мотиви дітей, що є критично важливим для ефективного планування та реалізації освітніх заходів. Воно сприяє точному визначенню навчальних цілей і підтримці ефективної взаємодії, що, своєю чергою, дає вихователю можливість створювати навчальне середовище, яке стимулює розвиток дітей. Нерефлексивне слухання є особливо важливим у ситуаціях, коли дитина або її батьки потребують емоційної підтримки. У таких випадках вихователь є уважним і чуйним слухачем, що дає людині змогу висловити свої почуття, зняти емоційну напругу і відчутти себе почутою та підтриманою. Такий підхід є основою для побудови міцних та довірливих стосунків з дітьми та їхніми родинами, що сприяє загальному благополуччю вихованців.

Отже, володіючи різними видами слухання, вихователь може бути ефективним комунікатором, здатним адаптувати свою поведінку відповідно до ситуації та потреб співрозмовника, що є важливим елементом його професійної компетентності та успішності в роботі з дітьми.

2. Кость С. Культура слухання у професійній діяльності педагога закладу дошкільної освіти : матеріали звітних наук. конф. ф-ту пед. освіти. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2024. Вип. 9. С. 60–63. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/03/Materialy-zvitnykh-naukovykh-konferentsiy-fakultetu-pedahohichnoi-osvity.-Vyp.-9-2024.pdf>.

3. Нестеренко Л. Активне слухання як спосіб підвищення ефективності комунікації у процесі навчання англійської мови за професійним спрямуванням у ЗВО. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-206-213>.

4. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навч. посібник. Київ : Вид-во “Центр учбової літератури”, 2012. 184 с.

5. Проєкт професійного стандарту “Вихователь-методист закладу дошкільної освіти”. 2023. URL: <https://zm.cprpp.org.ua/profesijni-standarti-11-38-32-11-04-2023/>.

6. Чуйко Г., Чаплак Я., Комісарик М. Особливості проблеми слухання в психології. Наукові перспективи. 2022. № 5 (23). С. 563–579. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5\(23\)-564-579](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5(23)-564-579).

References

1. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy: 250000. (2005) / uklad. ta hol. red. V. T. Busel. Kyiv; Irpin: Perun, VIII.

2. Kost, S. (2024). Kultura slukhannia u profesiinii diialnosti pedahoha zakladu doshkilnoi osvity : materialy zvitnykh nauk. konf. f-tu ped. osvity. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 9, 60–63. Retrieved from <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/03/Materialy-zvitnykh-naukovykh-konferentsiy-fakultetu-pedahohichnoi-osvity.-Vyp.-9-2024.pdf>.

3. Nesterenko, L. Aktyvne slukhannia yak sposib pidvyshchennia efektyvnosti komunikatsii u protsesi navchannia anhliiskoi movy za profesiinym spriamuvanniam u ZVO. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-206-213>.

4. Pasynok, V. H. (2012). Osnovy kultury movlennia: navch. posibnyk. Kyiv: Vyd-vo “Tsentr uchbovoi literatury”.

5. Profesiinyi standart “Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity”. (2023). Retrieved from <https://zm.cprpp.org.ua/profesijni-standarti-11-38-32-11-04-2023/>.

6. Chuiko, H., Chaplak, Ya., Komisaryk, M. (2022). Osoblyvosti problemy slukhannia v psykhologii. *Naukovi perspektyvy*, 5 (23), 563–579. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5\(23\)-564-579](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5(23)-564-579).

Стаття: надійшла до редколегії 24.09.2024

доопрацьована 14.10.2024

прийнята до друку 27.10.2024

**CULTURE OF LISTENING IN PROFESSIONAL ACTIVITY
OF A PRESCHOOL EDUCATOR****Svitlana Kost¹, Olha Haida²**

¹*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, Ukraine, UA-79000
svitlana.kost@lnu.edu.ua;*

²*Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University,
Maxyma Kryvonosa Str., 2, Ternopil, Ukraine, UA-46027
olha_haida@ukr.net*

The culture of listening is a key component of the professional activity of a preschool educator. In the conditions of the modern information society, when quality communication becomes a strategic resource, the ability to listen becomes an important skill that directly affects the effectiveness of the educational process. The article examines the importance of the culture of listening in the professional activity of a preschool educator, with special attention paid to various types of listening, which are necessary for interaction with children, their parents and colleagues. Critical listening helps the educator to implement information hygiene, which is especially important for evaluating new methodological materials and educational approaches. Empathic listening allows to build trusting relationships with children, understand their emotional needs and provide a comfortable environment for development. Non-reflective listening is important in cases where the educator is faced with complex emotional reactions of children or their parents that need space for expression. Active reflective listening contributes to a better understanding of children's needs and allows for more effective organization of educational activities. The article also focuses attention on barriers to listening in the professional activity of an educator, in particular on the influence of external factors and subjective features that can hinder the process of effective communication. The study shows that the development of a listening culture requires not only professional knowledge, but also practical skills of self-regulation, emotional stability, and the ability to empathize. The conclusions emphasize that the integration of various types of listening into the daily activities of a preschool educator contributes to increasing the effectiveness of communication and creating a harmonious educational environment, which, in turn, improves the quality of education in general.

Keywords: preschool educator, preschool education institution, listening, communication, professional activity, educational process.